

**PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
ZLOKALIZOWANYMI W PORCIE KOŁOBRZEG**

Kołobrzeg 2015

1. Wstęp	3
2. Podstawa opracowania programu opieki nad zabytkami zlokalizowanymi w Porcie Kołobrzeg	3
3. Tezy krajowego programu ochrony zabytków	4
4. Zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Gminy Miasto Kołobrzeg zlokalizowane w Porcie Kołobrzeg	4
5. Stan zachowania zabytków nieruchomych będących we władaniu spółki i wskazania z nimi związane	6
6. Obszary największego zagrożenia dla zabytków nieruchomych	7
7. Uwarunkowania wewnętrzne wynikające ze Strategii Rozwoju Miasta Kołobrzeg do roku 2020	8
8. Uwarunkowania wewnętrzne wynikające ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kołobrzeg	9
9. Kierunki działań dla realizacji programu opieki nad zabytkami zlokalizowanymi w Porcie Kołobrzeg	10
10. Instrumenty wspierające realizację programu opieki nad zabytkami	11
11. Załączniki	12

1. Wstęp

Celem opracowania programu opieki nad zabytkami jest poprawa stanu zachowania środowiska kulturowego oraz uświadamianie potrzeb i zasad ochrony tegoż środowiska wśród użytkowników portu. Środkiem realizacji tych założeń jest ustalenie w programie uwarunkowań organizacji działań ochronnych w stosunku do środowiska kulturowego oraz działań edukacyjnych i wychowawczych wobec użytkowników portu, czyli:

- a) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków przy planowaniu inwestycji,
- b) pozyskiwanie środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- c) inicjowanie i wspieranie działań edukacyjnych, informacyjnych, turystycznych i innych mających na celu propagowanie znajomości zabytków i opieki nad zabytkami.

2. Podstawa opracowania programu opieki nad zabytkami zlokalizowanymi w Porcie Kołobrzeg

2.1. Podstawą do opracowania niniejszego programu jest Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.) [dalej: ustawą]

„Art. 5. Opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.”

2.2. Podstawowe, wybrane pojęcia związane z ochroną zabytków wynikające z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami:

Zabytkiem jest nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową (art. 3 pkt 1 ustawy).

Za zabytek nieruchomy uznaje się w szczególności: krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne lub działalność wybitnych osobistości bądź instytucji (art.6 ust. 1 pkt 1 ustawy).

Za zabytki archeologiczne uznaje się w szczególności: pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyska, kurhany, relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej (art. 6 pkt 3 ustawy).

3. Tezy krajowego programu ochrony zabytków

Opracowanie krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami jest ustawowym obowiązkiem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Program określa cele, kierunki oraz zadania organów, jednostek administracji publicznej i właścicieli, jak również warunki i sposób finansowania planowanych działań wraz z harmonogramem ich realizacji.

Tezy dotyczące zakresu opracowania programu ochrony zabytków:

- a) uwarunkowania ochrony i opieki nad zabytkami, stan zabytków ruchomych i nieruchomych, pomniki historii i obiekty wpisane na listę światowego dziedzictwa,
- b) stan zabytków archeologicznych, stan zabytków techniki, stan służb konserwatorskich, stan opieki nad zabytkami, stan uregulowań prawnych,
- c) system finansowania: stworzenie sprawnego systemu finansowania, ochrony i opieki konserwatorskiej,
- d) kształcenie i edukacja, kształcenie specjalistyczne, podyplomowe i system uznawalności wykształcenia, edukacja społeczeństwa, edukacja właścicieli i użytkowników,

4. Zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Gminy Miasto Kołobrzeg zlokalizowane w Porcie Kołobrzeg

Miasto Kołobrzeg to miasto powiatowe w województwie zachodniopomorskim, leżące nad brzegiem morza, na skraju Równiny Białogardzkiej. Jest jednym z najstarszych miast Pomorza, obecnie zajmującym oba brzegi Parsęty. Port istniał już w VII-VIII w. dawny gród znajdował się około 3 km na południe, na prawym brzegu Parsęty, w okolicach dzisiejszego Budzistowa. W dokumentach Kołobrzeg pojawił się w XI w., po założeniu tu przez Bolesława Chrobrego biskupstwa. W 1255 r. lokowano miasto na prawie lubeckim, w miejscu obecnego centrum. Prawdopodobnie w XIV w. granice miasta przesunięto w kierunku południowo-zachodnim, do samego koryta Parsęty. Od XIV w. Kołobrzeg był członkiem Hanzy. Okres największej świetności przypada na XV i 1 poł. XVI w. Po wprowadzeniu protestantyzmu i przejęciu dóbr biskupich przez książąt miasto zaczęło tracić samodzielność. Powstanie po wojnie trzydziestoletniej twierdzy spowodowało zamknięcie obszaru Starego Miasta fortyfikacjami nowożytnymi, które przez dwa stulecia stanowiły zaporę dla dalszej ekspansji miasta. W XIX w. zmienił się charakter miasta, które zaczęło wykorzystywać walory leczniczo-wypoczynkowe. Zaczęły pojawiać się pierwsze tężnie, pensjonaty, sanatoria,

zakłady przyrodolecznicze. W początkach XX w. dawny układ fortyfikacji został zasymilowany przez organizm miejski. Przedmieścia zostały połączone nowo wytyczonymi ulicami z układem Starego Miasta. Miejsca przedpoła fortyfikacji i starych cmentarzy zajęła zieleń parkowa. Uznane za twierdzę w czasie II wojny światowej było miejscem zaciętych walk, w wyniku których zniszczeniu w różnym stopniu uległo większość zabudowy.

W latach 60-tych XX w. Decyzją Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów przystąpiono do przywrócenia miastu funkcji uzdrowiska i ośrodka turystyczno-wypoczynkowego. W latach 70-tych XX w. rozpoczęto realizację nowoczesnej wizji zabudowy Starego Miasta, która jednak w żaden sposób nie respektowała historycznych układów. W połowie lat 80-tych przystąpiono do wypełnienia ostatnich kwartałów przyrynkowych zabudową o cechach historycznych. Był to pewnego rodzaju eksperyment w dziedzinie rewaloryzacji przestrzeni staromiejskiej. Natomiast w strefie uzdrowiskowej rozpoczęto budowę nowoczesnych hoteli i domów w niczym nie przypominających historycznej zabudowy kurortu. Degradacji ulegać zaczęła również zieleń parku zdrojowego.

W 1995 r. miasto wzbogaciło się o nową dzielnicę mieszkaniową Podczele, utworzoną z terenów i obiektów po byłej lotniczej bazie wojsk radzieckich oraz terenu byłego lotniska w Bagiczu.

Obiekty zabytkowe nieruchome wpisane do rejestru zabytków zlokalizowane w Porcie Kołobrzeg

1. Wczesnośredniowieczne warzelnie soli, ul. Warzelnicza, nr rej. 284 z dnia 19.04.1960 r.

- Numer działki: 173/3 obręb 4
- Data: wczesne średniowiecze VI-VII w.
- Nr wpisu do rejestru: 284 z 19.04.1960 r.
- Opis: wczesnośredniowieczne warzelnie soli znajdujące się w płn. części Wyspy Solnej między Parsętą a Kanałem Drzewnym, po obu stronach toku kolejowego. Pozostałości umożliwiają poznanie rzemiosł wczesnośredniowiecznych.

2. Pozostałości umocnień twierdzy kołobrzesckiej, nr rej. 376 z dnia 10.04.1964 r.:

a) przyczółek położony w pobliżu Kanału Drzewnego, tzw. Reduta Solna

- Numer działki: dz. nr 5/2 obręb 3
- Typ budynku: fortyfikacja obronna
- Konstrukcja budynku: murowany
- Funkcja: stacja harcerska - piracka przygoda
- Data: 1832 -1836 r.
- Nr wpisu do rejestru: nr 376 z dnia 10.04.1964 r.

- Opis: Reduta ma kształt lunety z zamkniętą szczytą. Składa się z wału ziemnego, fosy i dwóch budowli ceglanych sklepionych kolebką. Główna budowla wzniesiona na planie dwóch stykających się kół - mniejszego i większego. W ścianach otwory strzelnicze do broni ręcznej oraz artylerii. Posiada zdobiony ceglany gzyms, kamienną podmurówkę oraz sklepienie przykryte ziemią. Drugie pomieszczenie pełniące prawdopodobnie funkcję magazynu prochu znajduje się w wale ziemnym

b) przyczółek na Wyspie Solnej, w widłach rzeki Parsęty i Kanału Drzewnego, tzw. Reduta Bagienna (Morast)

- Numer działki: dz. nr 173/3 obręb 4
- Typ budynku: fortyfikacja obronna
- Konstrukcja budynku: murowany
- Funkcja: tawerna
- Data: 1770/74 r.
- Nr wpisu do rejestru: nr 376 z dnia 10.04.1964 r.

c) przyczółek przy wejściu do portu – fort i Latarnia Morska, ul. Morska nr 10

3. Zespół dwóch elewatorów zbożowych (nr 6/1 – południowy i nr 6/2 – północny) wraz z wyposażeniem, ul. Portowa nr 41, nr rej. A- 157 z dnia 12.01.2004 r.

- Numer działki: dz. nr 111/2 obręb 4
- Typ budynku: spichlerz, magazyn
- Konstrukcja budynku: murowany
- Funkcja: magazyn
- Data: 1929 r.
- Nr wpisu do rejestru: nr A-157 z dnia 12.01.2004 r.
- Opis: Zespół dwóch portowych elewatorów zbożowych wraz z wyposażeniem (samoczynne wago do zboża typu "Chronos" 900 kg i 200 kg)

5. Stan zachowania i wykorzystania zabytków nieruchomych będących we władaniu spółki i wskazania z nimi związane.

1. Wczesnośredniowieczne warzelnie soli, ul. Warzelnicza, nr rej. 284 z dnia 19.04.1960 r.

Stanowisko archeologiczne zlokalizowane przy ul. Warzelniczej zostało w części rozpoznane w ramach prowadzonych badań archeologicznych w 2014 r. Nie ujawniono żadnych oznak występowania pozostałości warzelnicy soli. Uwzględniając ich wyniki należy wnioskować o wyłączenie stanowiska archeologicznego na terenie pomiędzy ul. Warzelniczą

a Kanałem Drzewnym. Teren przeznaczony pod lokalizację basenu portowego wraz z pełną infrastrukturą.

2. Pozostałości umocnień twierdzy kołobrzesckiej:

a) przyczółek Reduta Morast, tzw. „Bagienna” w widłach rzeki Parsęty i Rowu Drzewnego (na wyspie solnej):

Ogólny stan zachowania średni. Remontu wymagają elewacje budynku, zwłaszcza uzupełnienia w górnej części zwieńczenia elewacji oraz pojedynczych ubytków cegieł w elewacji szczytowej. Uzupełnienia wymagają wały ziemne, których obecny wygląd odbiega od historycznego. Należy również zabezpieczyć budynek przed wilgocią, która powoduje degradację jego struktury. W ramach dotychczas prowadzonych prac wykonano renowację bramy wejściowej i drzwi bocznych prowadzących do wnętrza reduty. Zabytek wykorzystywany na potrzeby gastronomi, działa tutaj sezonowa tawerna. Zarząd Portu Morskiego Kołobrzeg Sp. z o.o. w ramach prowadzonej działalności przeprowadził w roku 2013 renowację wrót i furtki do obiektu. Przygotowana została również dokumentacja projektowa wraz z niezbędnymi pozwoleniami renowacji zabytkowego obiektu oraz dokumentacja projektowa wraz z niezbędnymi pozwoleniami wykonania zabezpieczenia wałów ziemnych obiektu wraz z utworzeniem miejsc postojowych.

3. Zespół dwóch spichlerzy (elewatorów zbożowych) nr 6/1 – południowy i nr 6/2 – północny, z XIX/XX w. wraz z wyposażeniem, ul. Portowa nr 41.

Ogólny stan zachowania dobry. Budynki użytkowanie zgodnie z ich przeznaczeniem na potrzeby przeładunków towarów sypkich. Renowacji wymaga elewacja i pokrycie dachu, należy również wykonać analizę konserwatorską zakresu prac koniecznych do wykonania w ramach renowacji.

6. Obszary największego zagrożenia dla zabytków nieruchomych.

Zagrożeniem dotyczącym historycznego stanu zabytków jest degradacja budynków i budowli powodowana naturalnym zużyciem materiałów. Nieruchomości zabytkowe zlokalizowane w Porcie Kołobrzeg wymagają renowacji, jednak ze względu na koszty i utrudnione finansowanie takich prac, wykonywane są wyłącznie drobne remonty. Kompleksowa renowacja wymaga znacznych nakładów co przy obecnym systemie wsparcia Państwa uniemożliwia przywrócenie ich historycznego wyglądu. Jednocześnie spółka będąca właścicielem wskazanych nieruchomości nie posiada środków własnych na wykonanie takich renowacji, gdyż nie przekłada się to na rachunek ekonomiczny.

7. Uwarunkowania wewnętrzne wynikające ze Strategii Rozwoju Miasta Kołobrzeg do roku 2020.

Na mocy Uchwały Nr XXIII/313/08 Rady Miasta Kołobrzeg z dnia 16 lipca 2008 r. została przyjęta Strategia Rozwoju Kołobrzeg do roku 2020. Dokument niniejszy jest aktualizacją Strategii Rozwoju Miasta Kołobrzeg do roku 2015, przyjętej Uchwałą Nr XV/200/03 Rady Miejskiej w Kołobrzegu z dnia 5 grudnia 2003 r. Potrzeba aktualizacji strategii wynikała z szybko postępujących zmian w sferze mikro- i makroregionalnej, spowodowanych głównie członkostwem Polski w Unii Europejskiej. Strategia Miasta opiera się na wskazaniu zasadniczych celów i kierunków rozwoju miasta, wyznaczonych na podstawie analizy SWOT (mocnych i słabych stron, możliwości i zagrożeń). Kołobrzeg wyróżnia spośród innych miejscowości turystycznych unikatowe połączenie walorów naturalnych, uzdrowiskowych i kulturowych. Pełne i zrównoważone wykorzystanie tych walorów, jest kluczem do rozwoju lokalnego.

Wizja Strategii Miasta, przedstawiająca docelowy wizerunek miasta w roku 2020 brzmi: *„KOŁOBRZEG – UZDROWISKO NADMORSKIE – MIASTO KULTURY. Atrakcyjny kurort wykorzystujący swoje walory naturalne i kulturowe, rozwijający się w oparciu o potencjał intelektualny i gospodarczy swoich mieszkańców”.*

W celu zrealizowania tej wizji wyznaczono 3 priorytety, główne obszary rozwoju, dla których ustalono cele strategiczne:

PRIORYTET	CEL STRATEGICZNY
TURYSTYKA	WSPIERANIE FUNKCJI UZDROWISKOWEJ
	ROZWÓJ TURYSTYKI MORSKIEJ
	OCHRONA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO
	KREOWANIE PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH
	WZMACNIANIE ROLI KOŁOBRZEGU JAKO CENTRUM KULTUROWEGO
	ROZWÓJ BAZY REKREACYJNEJ
MIESZKAŃCY	ROZWÓJ SPOŁECZEŃSTWA OPARTEGO NA WIEDZY
	WZMACNIANIE SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO I KSZTAŁTOWANIE TOZSAMOŚCI LOKALNEJ
	REWITALIZACJA I POPRAWA JAKOŚCI ORAZ WARUNKÓW ZAMIESZKANIA
	PRZECIWDZIAŁANIE WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU
	POPRAWA STANU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ W SZCZEGÓLNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ
	PROMOCJA ZDROWEGO STYLU ŻYCIA
	ROZWÓJ UCZESTNICTWA W KULTURZE

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	ROZWÓJ SEKTORA PRZESIEBIORSTW, W TYM W SZCZEGÓLNOŚCI MAŁYCH I ŚREDNICH FIRM
	WSPIERANIE ROZWOJU GOSPODARKI MORSKIEJ
	ROZWÓJ INNOWACYJNYCH I KREATYWNYCH DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZYCH, W TYM OPARTYCH NA WIEDZY I KULTURZE
	KREOWANIE MARKI „KOŁOBRZEG”

Urzeczywistnieniu wizji i celów strategicznych będzie służyło 9 programów operacyjnych:

1. Perła Uzdrowisk;
2. Kołobrzeg Miasto Kultury;
3. Piękniejszy Kołobrzeg;
4. Mieszkać w Kołobrzegu;
5. Zielony Kołobrzeg;
6. Przedsiębiorczy Kołobrzeg;
7. Społeczeństwo Obywatelskie, Edukacja i Sport;
8. Kołobrzeg Znany i Otwarty;
9. Rozwiązywanie Problemów Społecznych.

Z programem mają powiązanie 2 z wyżej wymienionych programów operacyjnych:

- Kołobrzeg Miasto Kultury (wykorzystanie dziedzictwa kulturowego m.in. do kreowania turystyki kulturowej, wzmocnienia tożsamości lokalnej oraz szersze wykorzystanie obiektów zabytkowych),
- Piękniejszy Kołobrzeg (rewitalizacja terenów kulturowych i ochrona zabytków),

8. Uwarunkowania wewnętrzne wynikające ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kołobrzeg.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kołobrzeg zostało uchwalone przez Radę Miejską w Kołobrzegu Uchwałą Nr XLV/470/01 z dnia 4 grudnia 2003 r. Studium określa politykę przestrzenną i zasady rozwoju miasta, uwzględniając jego specyfikę i predyspozycje w sferach: społeczno-gospodarczej, przyrodniczej, kulturowej. W części dotyczącej ochrony zabytków zostały określone następujące zasady:

Warunki ochrony konserwatorskiej obiektów wpisanych do rejestru – zostały wymienione obiekty wpisane do rejestru oraz podano zakres ich ochrony. Zgodnie z nim ochronie podlega:

- zabytkowa substancja budowli,
- forma zewnętrzna,

- formy wewnątrz budynków i ich wystrój,
- widok na zabytek.

Warunki ochrony konserwatorskiej obiektów ujętych w ewidencji konserwatorskiej – zostały wymienione obiekty zabytkowe oraz podano zakres ich ochrony. Zgodnie z nim ochronie podlegać ma:

- forma zewnętrzna budowli.

Określono strefy ochrony archeologicznej „W”:

- strefę „W.I.” - pełnej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej, wykluczającą wszelką działalność inwestycyjną, obejmującą teren miasta lokacyjnego w obrębie średniowiecznych fortyfikacji oraz Wyspy Solnej bez przeprowadzania badań archeologicznych,
- strefę „W.II.” – częściowej ochrony konserwatorskiej, obejmującą Przedmieście Panewniki, Lęborskie Przedmieście, Dzielnicę Portową, obszar na zachód i północ od Budziszowa, rejon Kądzielna,

Określono strefę ochrony ekspozycji krajobrazu kulturowego, tzw. strefę „E”, w której nowa zabudowa i przekształcenia krajobrazu muszą uszanować jego historyczne elementy oraz kompozycje:

- strefa ochrony ekspozycji miasta od strony morza,
- strefa wewnętrzna ochrony ekspozycji sylwety starego miasta i portu,
- strefa ochrony ekspozycji sylwety starego miasta od strony Budziszowa,
- strefa wewnętrzna ochrony ekspozycji sylwety Starego Miasta i dzielnicy uzdrowskiej.

9. Kierunki działań dla realizacji programu opieki nad zabytkami zlokalizowanymi w Porcie Kołobrzeg

Głównym celem programu ma być przywrócenie świetności zabytkom zlokalizowanym w Porcie Kołobrzeg, wykorzystanie ich jako materiału dydaktycznego, a w konsekwencji utworzenie z nich jednej z głównych atrakcji turystycznych portu.

Planowane działania w sferze ochrony zabytków na obszarach rewitalizowanych:

- zachowanie istniejących elementów architektury,
- odrestaurowanie istniejących elementów historycznych tworzących Redutę Morast, tzw. „Bagienną” i adaptacja do współczesnych funkcji,
- renowacja zabytkowych spichlerzy przy zachowaniu ich historycznego charakteru i funkcji,
- uregulowanie stanu prawnego przebadanych zabytków.

Lp.	Obiekt	Zakres zadań	Potencjalne źródło finansowania
1	Warzelnie soli	Wyłączenie części stanowiska archeologicznego z ewidencji zabytków	ZPM
2	Reduta Morast	Renowacja budynku wraz z wałami ziemnymi	środki europejskie lub środki Ministerstwa Kultury
3	Spichlerze	Przygotowanie dokumentacji renowacji i przeprowadzenie niezbędnych prac	środki europejskie lub środki Ministerstwa Kultury

10. Instrumenty wspierające realizację programu opieki nad zabytkami.

Dostępne instrumenty, służące do realizacji założeń programu, w dużej mierze wynikają z obowiązujących przepisów prawnych oraz opartych na nich działaniach umocowanych w realiach finansowych i instrumentach prawnych. Wprowadzenie w życie programu ukierunkuje działania i wskaże cele do jakich dąży spółka w zakresie ochrony zabytków.

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakłada na właścicieli i użytkowników obowiązek dbania o zabytek. Wsparciem dla nich mogą być środki z budżetu Państwa lub ze specjalnie powołanych do tego funduszy, w tym funduszy pomocowych Unii Europejskiej. Należy na bieżąco sprawdzać dostępne źródła finansowania ochrony zabytków i aplikować o środki na wykonanie prac.

2. Decyzja w sprawie wpisania dobra kultury do rejestru zabytków – pozostałości umocnień twierdzy kołobrzesckiej oraz karty obiektów Reduta Solna i Reduta Morast

PREZYDIUM
Wojewódzkiej Rady Narodowej
Wydział Kultury
Wojewódzki Konserwator Zabytków
w Koszalinie
Kl.IV-Oa/10/64
L. dz. ....
Nr rejestru 376

Koszalin, dnia 10 kwietnia 1964 r.

DECYZJA

w sprawie wpisania dobra kultury do rejestru zabytków.

Na podstawie art. 4 i 14 Ustawy z dnia 15. II. 1962 r. o ochronie dóbr kultury i o muzeach (Dz. U. nr 10, poz. 48) i art. 99 Kodeksu Postępowania Administracyjnego wpisuje się do rejestru zabytków województwa koszalińskiego Pozostałość umocnień twierdzy kołobrzesckiej:

a) przyczółek położony w pobliżu Rowu Drzewnego, b) tzw. "Reduta Schilla" - przyczółek położony na Wyspie Solnej w widłach rzeki Parsęty i Rowu Drzewnego, c) przyczółek przy wejściu do portu (obecnie Latarnia Morska) - w Kołobrzegu

Uzasadnienie: pozostałości te stanowią przykład dawnych umocnień twierdzy kołobrzesckiej - wznoszonych od około 1630 do III ćwierci XIX wieku.

Decyzji niniejszej na podstawie art. 100 § 1 Kodeksu Postępowania Administracyjnego nadaje się rygor natychmiastowej wykonalności. Od decyzji tej przysługuje odwołanie do Ministerstwa Kultury i Sztuki za pośrednictwem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Koszalinie w ciągu 14 dni od dnia doręczenia decyzji.

Odpisy decyzji otrzymują:

- 1) ZW LOK w Koszalinie
- 2) LOK Klub Morski w Kołobrzegu
- 3) ZHP Bałt. Hufiec Morski Kołobrzeg
- 4) Zarząd Fortu Kołobrzeg
- 5) Prezydium PRN, Wydz. Kultury Kołobrzeg
- 6) " " Wydz. B. U. i A. "
- 7) Prezydium WRN, " " w/m "
- 8) Min. Kult. i Sztuki ZMI OZ Warszawa

WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTKÓW

(imię i nazwisko)

KARTA OBIEKTU

MIASTO		KOŁOBRZEG	
<i>ul.</i>		SOLNA	
		<i>nr</i> 6	
1	TYP OBIEKTU : <i>Reduta „SOLNA” / SCHILLA /</i>		
	Ilość kondygnacji	1	
	Kształt dachu	Kolebkowy	
	Budynki towarzyszące	-	
	Przeznaczenie pierwotne	Militaryjne, wbudowany w wał magazyn prochu	
	Użytkowanie	Stacja harcerska	
	Stan techniczny	Dobry	
2	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU		
	Wystrój elewacji	Pełny	
	Wartość elewacji	Wysoka	
	Ściany : <i>murowane</i>		
	Pokrycie dachu : <i>papa na odeskowaniu</i>		
	Schody : <i>kamienne jednobiegowe</i>	Posadzka : <i>kamień, cegła i deski</i>	
	Stolarka drzwiowa : <i>drzwi główne drewniane dwuskrzydłowe, górą przekryte lukiem pełnym, ramowo – plyninowe, o gładkich plyninach osadzone na zawiasach pasowych; drzwi wewnętrzne jednoskrzydłowe, ramowo- plyninowe, pełne, osadzone na zawiasach czopowych.</i>		
	Stolarka okienna : <i>Okna krosnowe, w kształcie prostokąta, górą przekryte lukiem odcinkowym, jednodzielne, dwukwaterowe; okna pojedyncze.</i>		
	<p>Elementy szczególne :</p> <p><i>Przyczółkowa Reduta usytuowana jest w części południowej portu rybackiego, po północnej stronie ulicy Solnej. Duży płaski teren porośnięty trawą. Budynek Reduty założony na planie dwóch przylegających do siebie wydłużonych i ściętych kół, korpus główny wyższy, a skrzydło niższe. Budynek główny na rzucie 3/4 koła, od północy przylegająca do budowlaka także na rzucie ¼ koła. Budynek główny I-kondygnacyjny, z cegły o wążku główkowym na kamiennej podmurówce, mur cyklopowy. W narożach wzmocnienia z kamiennych bloków. W elewacji północnej prosta ściana ryzalitem na osi centralnej. Korpus podzielony symetrycznie na dwie części, na każdej z nich łukowato wygięty dach tworzący dwie płaskie połacie. Pod okapem fryz arkadkowy z konsolkami. W prawej części korpusu, półkoliste okno zwieńczone lukiem, w lewej części symetrycznie – drewniane drzwi plyninowe zamknięte lukiem pełnym. Drzwi poprzedzają jednobiegowe kamienne schody z podestem. Ryzalit tworzy dobudówkę w dachu w formie niskiego stożka, kryty papą, zakończony poniżej fryzu. Pod okapem fryz ceglany wsparty na uskokowo profilowanych konsolkach. Okno strzelnicze rozglifione do wnętrza. Cztery małe prostokątne, dwa duże zwieńczone lukiem odcinkowym. W korpusie głównym okienka strzelnicze na piętnastu osiach, rozdzielone oknami kwadratowymi. Pomieszczenia sklepione kolebkowo. Teren wokół fortu z usypanym wysokim kolistym wałem i otoczony fosą. Do obiektu wiedzie mostek</i></p>		
3	DATOWANIE, STYL : <i>1630 r., 1652 r., 1807 r.</i>		
4	WNIOSKI KONSERWATORSKIE		
	Do zachowania :	+	Do remontu :
	Do rekonstrukcji :		Do badań architektonicznych :
	Do wyburzenia – kolidujący :	-	Funkcja : <i>obronna i usługowa</i>
	<p><i>Obiekt w całości do zachowania jako jeden z elementów XIX wiecznych umocnień obronnych. Budynek pod ścisłą ochroną konserwatorską. Niemożliwa zmiana wysokości ścian elewacji, połaci dachowych. Do zachowania również kształt dachu, bez możliwości zmiany jego geometrii. Nie dopuszcza się wymiany okien na stolarkę PCV, przebijania dodatkowych otworów okiennych i drzwiowych w elewacjach i wewnątrz budynku. Wszystkie zmiany, przebudowy i adaptacje należy bezwzględnie uzgodnić z Konserwatorem Zabytków.</i></p>		
5	STREFA OCHRONY KONSERWATORSKIEJ :		
6	NUMER REJESTRU : <i>376 z dn. 10.IV. 1964 r.</i>		

KAMIEŃ SZKLETA: J. Horek 2004 r.

KARTA OBIEKTU

<p>MIASTO KOŁOBRZEG</p>			
<p>ul. WARZELNICZA nr</p>			
<p>1 TYP OBIEKTU : Reduta „MORAST”</p>			
Ilość kondygnacji	1		
Kształt dachu	Plaski		
Budynki towarzyszące	-		
Przeznaczenie pierwotne	Militarne, wbudowany w wał magazyn prochu		
Użytkowanie	Pub i letnia restauracja		
Stan techniczny	Średni		
<p>2 ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU</p>			
Wystroj elewacji	Pełny		
Wartość elewacji	Wysoka		
<p>Ściany : murowane</p>			
<p>Pokrycie dachu : papa na odeskowaniu</p>			
Schody : kamienne jednobiegowe	Posadzka : kamień, cegła i deski		
<p>Stolarka drzwiowa : drzwi główne drewniane dwuskrzydłowe, górą przekryte lukiem pełnym, deskowo – listwowe, opierane parkietowo ułożonymi deskami, mocowanymi metalowymi ćwiekami osadzone na zawiasach pasowych; drzwi wewnętrzne jednoskrzydłowe, ramowo- pływające, pełne, osadzone na zawiasach pasowych.</p>			
<p>Stolarka okienna : Okna krosnowe, w kształcie prostokąta, górą przekryte lukiem odcinkowym, rozdzielne, dwukwaterowe; okna pojedyncze.</p>			
<p>Elementy szczególne : <i>Reduta usytuowana jest w południowej części portu, na zamknięciu ulicy Warzelniczej. Wykorzystuje naturalne położenie, wokół otoczona fosą, a w chwili obecnej basenem jachtowym i łodziowym. Została włączona w obręb portu jachtowego. Pierwotnie stanowiła jeden z elementów umocnień obronnych Twierdzy kołobrzesckiej. Reduta założona na planie wieloboku, od strony południowo – wschodniej odcięta wysokim murem. Budynek reduty na planie prostokąta, od wschodu, wychodzący poza mur i zakończony ścianą szczytową na planie półkola. Budynek I-kondygnacyjny, z cegły o wążku główkowym na kamiennej podmurówce, mur cyklopowy. W elewacjach wzdłużnych północnej i południowej, 4-osiowa, na osiach z otworami okiennymi prostopadkami, z dwóch stron flankowane przez małe otwory strzelnicze zwieńczone lukiem odcinkowym. Okno strzelnicze rozglifione do wnętrza. Od strony wschodniej, w części przymuranej drzwi główne. W elewacji od strony wschodniej (półkolistej), poza linią muru okna flankowane otworami strzelniczymi. Od strony zachodniej, w wewnętrznej elewacji szczytowej, umieszczone były na osi drzwi, obecnie zamurowane, z dwóch stron flankowane małymi otworami. Ściany elewacji w górnej partii wieńczy szeroki gzyms koronujący, dołem z fryzem zygzakowym, o ceglach ustawionych główkami. Pomieszczenia sklepione kolebkowo. Teren wokół fortu z usypanym wysokim pięciobocznym wałem, pierwotnie otoczony fosą. W nasypie wału od strony południowej wbudowany jest mały magazyn. Od strony wschodniej nasyp ziemny przerywa wysoki mur, z bramą wjazdową, oraz małymi okienkami strzelniczymi na osiach. Na końcach, w miejscu łączenia z wałem mur ściętą linią obniża się ku ziemi. Pierwotnie dostępu do fosy broniła fosa i most zwodzony.</i></p>			
<p>3 DATOWANIE, STYL : 1770/74 r.</p>			
<p>4 WNIOSKI KONSERWATORSKIE</p>			
Do zachowania :	+	Do remontu :	+
Do rekonstrukcji :		Do badań architektonicznych :	
Do wyburzenia – kolidujący :	-	Funkcja :	usługowa i rekreacyjna
<p><i>Obiekt w całości do zachowania jako jeden z elementów XIX wiecznych umocnień obronnych. Budynek pod ścisłą ochroną konserwatorską. Niemożliwa zmiana wysokości ścian elewacji, połaci dachowych. Do zachowania również kształt dachu, bez możliwości zmiany jego geometrii. Nie dopuszcza się wymiany okien na stolarkę PCV, przebijania dodatkowych otworów okiennych i drzwiowych w elewacjach i wewnątrz budynku. Wszystkie zmiany, przebudowy i adaptacje należy bezwzględnie uzgodnić z Konserwatorem Zabytków.</i></p>			
<p>5 STREFA OCHRONY KONSERWATORSKIEJ :</p>			
<p>6 NUMER REJESTRU :</p>		<p>376 z dn. 10.IV. 1964 r.</p>	

Karta dokumentacji: J. Hroński 2004 r.

3. Decyzja w sprawie wpisania zabytku nieruchomego do rejestru zabytków

WOJEWÓDZKI URZĄD OCHRONY ZABYTKÓW W SZCZECINIE
70-100 Szczecin, ul. Książka 1A
tel./fax: 433-76-66, tel. 489-18-64
NIP 651-20-22-807

URZĄD MIASTA KOŁOBRZEGU
Wydział Organizacji
wplywlo do: 2004-01-15
19.07.04

Szczecin 12 stycznia 2004 r.

BIURO PODAWCZŁŁ
Nr: 992

URZĄD MIASTA W KOŁOBRZEGU
Wydział Organizacji
Wpłynęło: 16.01.2004 r.
Nr rej.: 1000/04

L.dz. DZ-4200/60/O/03/2004
Nr rejestru zabytków A-157

DECYZJA

w sprawie wpisania zabytku nieruchomego do rejestru zabytków

Na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 1 lit. c, lit. e; ust. 2 lit. d; art. 9 ust. 1, art. 89 pkt 2 i art. 139 ust. 1 ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568) oraz art. 104 Kpa, w wyniku postępowania administracyjnego przeprowadzonego na wniosek Polskiej Żeglugi Bałtyckiej S.A. w Kołobrzegu.

o t z e k a

wpisz do rejestru zabytków województwa zachodniopomorskiego pod numerem rejestru A-157

następujący zabytek nieruchomy: **zespół dwóch portowych elewatorów zbożowych (nr 6/1-północny i nr 6/2-południowy) wraz z wyposażeniem (samoczynne wagi do zboża typu "CHRONOS" 900 KG i 200 KG) przy ul. Portowej 41 w mieście: KOŁOBRZEG, pow. loco**

w granicach: **nieruchomości gruntowej oznaczonej jako działka nr 111/2 obr. Kołobrzeg Miasto-4, o pow. 0,3974 ha, zgodnie z mapą w skali 1:500, stanowiącą integralny zał. do niniejszej decyzji kw. 8257**

(Granice wpisu do rejestru zabytków wkreślono pogrubioną linią na zil. mapie w skali 1:500).

Uzasadnienie:

Port w Kołobrzegu powstał już w XIII w. Jednym z głównych towarów przewożonych drogą morską było zboże, które w kołobrzeskim porcie przeladowywano i magazynowano do XIX w. w spichlerzach płaskich (podługowych). Od przeł. XIX/XX w. wraz z postępem technicznym nastąpiła zmiany w technologii transportu i przechowywania zboża. W 1929 r. Centralne Towarzystwo Gospodarcze Pomorza z/s w Szczecinie wybudowało na kołobrzeskim nabrzeżu zbożowym (po wech. stronie basenu) dwa nowoczesne elewatory w linii zabudowalno na kołobrzeskim nabrzeżu portowego. Zboże dostarczano do elewatorów drogą wodną, szynową i kołową i tak samo można było je wydawać.

Elewatory zostały zbudowane w konstrukcji żelbetowej, ramowej (szkieletowej), wypełnionej ceglanym murem. Rozplanowane na prostokątnych rzutach, na osi pn.-pdl.; ustawione kalenicowo do nabrzeża portowego. Usytuowane w zwartej zabudowie, pomiędzy elewatorami przebudowany łącznik i d. magazyn płaski zaadaptowany na budynek administracyjny.

Elewator nr 6/1 (południowy):
Pojemność 1,700 t, wyposażony w 11 zasieków lejowych. Budynek VII-kondygnacyjny o charakterystycznej sylwecie bryły, z nadwieszonymi kondygnacjami III-VII i wyższym II-kondygnacyjnym poddaszem, dominujący w zabudowie portowej. Przykryty rozbudowanym, przeciągającym się dachem. Elewacje symetryczne, ceglane z widocznym rysunkiem konstrukcji szkieletowej, rytmicznie rozczłonkowane ostiami okiennymi.

Elewator nr 6/2 (północny):
Pojemność 4,560 t, wyposażony w 11 komór, 9 zasieków lejowych i 3 komory gazowe. Budynek VI-kondygnacyjny z użytkowym II-kondygnacyjnym poddaszem. Część portowa węższa. Przykryty stromym dachem dwuspadowym z lukarnami i tarasem widokowym. Elewacje klinikowe, symetryczne, rytmicznie rozczłonkowane oknami o zróżnicowanej wielkości, werykalizm kompozycji podkreślony zgrupowaniem okien i rysunkiem konstrukcji. W elewacji płn. plakieta Gryfa Pomorskiego.

Wewnątrz obu elewatorów zachowało się w części oryginalne wyposażenie, w tym: samoczynna waga do zboża typu „CHRONOS” 900 KG firmy MIAŁ. MÜHLENBAU v. INDUSTRIE A.G., do ważenia zbóż, śruły o pojemności kosza wysypowego do 900 KG, stal, żelazo, 1929 r. (elewator nr 6/2) oraz takżak waga o pojemności do 200 KG, z ok. 1930 r. (elewator nr 6/1).

Przedmiotowy zespół budynków stanowi reprezentatywne świadectwo historii techniki i technologii związanej z przemysłem rolno-spożywczym (magazynowanie zboża), z I. 20. XX w. na Pomorzu Zachodnim. Z uwagi na zachowane pierwotnie modernistyczne bryły, układ kompozycyjny elewacji z wystrojem architektonicznym oraz cenne wyposażenie techniczne - w pełni zasługuje na objęcie ochroną konserwatorską.

Przedstawione wyżej wartości historyczno-techniczne i architektoniczne wskazują, że przedmiotowy zespół wraz z elementami wyposażenia jest zabytkiem w myśl art. 3 pkt 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami i wyzeruje opozycje art. 6 ust. 1 pkt 1 lit. c, lit. e; ust. 2 lit. d pow. ustawy - co stanowi pełnia podstaw do dokonania wpisu do rejestru zabytków przedmiotowego zespołu.

Od decyzji niniejszej przysądza się stronie na podstawie art. 127 § 1 i art. 129 § 1 i 2 Kpa - odwołanie do Ministra Kultury (ul. Krakowskie Przedmieście 151/7, 00-071 Warszawa) w terminie 14 dni od daty jej doręczenia, za moim pośrednictwem.

Urząd Ochrony Zabytków w Szczecinie
Ewa Stanecka

2